

# PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

## Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15027851	IES Plurilingüe A Cachada	Boiro	2023/2024

## Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obligatoria	Bioloxía e xeoloxía	3º ESO	2	70

## Réxime

Réxime xeral-ordinario

<b>Contido</b>	<b>Páxina</b>
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	12
4.2. Materiais e recursos didácticos	14
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	14
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	15
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	16
6. Medidas de atención á diversidade	17
7.1. Concreción dos elementos transversais	19
7.2. Actividades complementarias	20
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	20
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	21
9. Outros apartados	22

## 1. Introducción

O IES Plurilingüe A Cachada, atópase localizado en pleno casco urbano do centro de Boiro; nel só se imparten as ensinanzas correspondentes ao ensino secundario obrigatorio (ESO).

Tal e como se recolle no PEC do centro, recibe alumnado tanto da propia localidade do centro como de parroquias do propio concello, xa que conta con alumnado procedente de 7 rutas de transporte (San Ramón, Cespón, Beluso, Abanqueiro, O Chazo, Carragueiros e Cabo da Cruz).

### 1.1. NORMATIVA

Lei orgánica 3/2020, de 29 de decembro, pola que se modifica a Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación. Esta lei dispón, polo momento, de directrices organizativas de centro e relacionadas coa promoción do alumnado e coa organización do calendario escolar.

Lei orgánica 8/2013, de 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (BOE 10/12/2013), que modifica a Lei Orgánica de Educación, 2/2006.

Orde ECD/1361/2015, de 3 de xullo, pola que se establece o currículo de Educación Secundaria Obrigatoria e Bacharelato para o ámbito de xestión do Ministerio de Educación, Cultura e Deporte, e se regula a súa implantación, así como a avaliación continua e determinados aspectos organizativos das etapas. (BOE 09/07/2015)

Orde ECD/65/2015, de 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da Educación Primaria, a Educación Secundaria Obrigatoria e o Bacharelato. (BOE 29/01/2015).

Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG 29/07/2015)

Orde do 15 de xullo de 2015 pola que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta.

Orde do 3 de maio de 2023 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2023/24 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia.

ORDE do 25 de xaneiro de 2022 pola que se actualiza a normativa de avaliación nas ensinanzas de educación primaria, de educación secundaria obrigatoria e de bacharelato no sistema educativo de Galicia. (DOG 11/02/2022)

ORDE do 29 de maio de 2022, pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2022/23 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na CCAA de Galicia. (DOG 02/06/2022)

RESOLUCIÓN de 6 de xuño de 2023, da Dirección Xeral de Ordenación e Innovación Educativa, pola que se dictan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2023/24. (DOG 19/06/2023)

## 2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Interpretar e transmitir información e datos científicos argumentando sobre eles e utilizando diferentes formatos para analizar conceptos e procesos das ciencias biolóxicas e xeolóxicas.	1-2-5		4	2-3				4
OBX2 - Identificar, localizar e seleccionar información, contrastando a súa veracidade, organizándoa e avaliándoa criticamente para resolver preguntas relacionadas coas ciencias biolóxicas e xeolóxicas.	3	1	4	1-2-3-4-5	4			
OBX3 - Planificar e desenvolver proxectos de investigación, seguindo os pasos das metodoloxías científicas e cooperando cando sexa necesario para indagar en aspectos relacionados coas ciencias xeolóxicas e biolóxicas.	1-2		2-3-4	1-2	3		3	

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX4 - Utilizar o razoamento e o pensamento computacional, analizando criticamente as respostas e solucións e reformulando o procedemento, de ser necesario, para resolver problemas ou dar explicación a procesos da vida cotiá relacionados coa bioloxía e coa xeoloxía.			1-2	5	5		1-3	4
OBX5 - Analizar os efectos de determinadas accións sobre o medio ambiente e a saúde baseándose nos fundamentos das ciencias biolóxicas e da Terra para promover e adoptar hábitos que eviten ou minimicen os impactos ambientais negativos, que sexan compatibles cun desenvolvemento sostible e que permitan manter e mellorar a saúde individual e colectiva.			2-5	4	1-2	3-4	1	
OBX6 - Analizar os elementos dunha paisaxe concreta valorándoo como patrimonio natural e utilizando coñecementos sobre xeoloxía e ciencias da Terra para explicar a súa historia xeolóxica, propoñer accións encamiñadas á súa protección e identificar posibles riscos naturais.			1-2-4-5	1		4	1	1

#### Descrición:

### 3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	O traballo científico	Nesta unidade abórdanse distintos aspectos sobre o traballo nas ciencias.	20	12	X	X	X
2	A organización do corpo humano	Nesta unidade estúdanse os distincos niveis de organización nos seres vivos e os tipos principais de tecidos.	12	7	X		
3	Saúde e hábitos saudables	Nesta unidade analízase o concepto de saúde e a importancia de manter hábitos saudables.	12	7	X		
4	Alimentos e nutrientes	Nesta unidade estúdanse os grupos principais de alimentos e a clasificación de nutrientes segundo a súa función.	8	6	X	X	
5	A función da nutrición	Nesta unidade estúdase a función de nutrición; os aparatos implicados e as enfermidades asociadas.	14	12		X	
6	A función da relación	Nesta unidade estúdase a función de relación; os sistemas e órganos sensoriais implicados e as enfermidades asociadas.	14	10		X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
7	A función da reprodución	Nesta unidade estúdase a función de reprodución; os aparatos implicados e as enfermidades asociadas.	10	8			X
8	Os riscos xeolóxicos internos	Nesta unidade realizarase unha introdución aos riscos naturais e un estudo e análise dos riscos xeolóxicos internos.	10	8			X

### 3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	O traballo científico	12

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Analizar e explicar conceptos e procesos biolóxicos e xeolóxicos interpretando a información obtida en diferentes formatos (modelos, gráficos, táboas, diagramas, fórmulas, esquemas, símbolos, páxinas web...), mantendo unha actitude crítica e chegando a conclusións fundamentadas.	Analizar e explicar conceptos e procesos biolóxicos e xeolóxicos.	TI	100
CA1.2 - Resolver cuestións sobre bioloxía e xeoloxía localizando, seleccionando e organizando información mediante a citación e o uso correctos de distintas fontes.	Resolver cuestións sobre bioloxía e xeoloxía.		
CA1.3 - Expor preguntas e hipóteses e intentar realizar predicións sobre fenómenos biolóxicos ou xeolóxicos que poidan ser respondidas ou contrastadas utilizando métodos científicos.	Expor preguntas e hipóteses e intentar realizar predicións sobre fenómenos biolóxicos ou xeolóxicos.		
CA1.4 - Recoñecer a información sobre temas biolóxicos e xeolóxicos con base científica distinguíndoos de pseudociencias, boatos, teorías conspiradoras e crenzas infundadas... e mantendo unha actitude escéptica ante estes.	Recoñecer a información sobre temas biolóxicos e xeolóxicos con base científica.		
CA1.5 - Diseñar e realizar a experimentación, a toma de datos e a análise de fenómenos biolóxicos e xeolóxicos de modo que permitan responder preguntas concretas e contrastar unha hipótese exposta.	Diseñar e realizar a experimentación, a toma de datos e a análise de fenómenos biolóxicos e xeolóxicos.		
CA1.6 - Presentar as conclusións do proxecto de investigación mediante as ferramentas dixitais e o formato adecuado (táboas, gráficos, informes...) interpretando os resultados e a información obtida a través da experimentación e da observación de campo.	Presentar as conclusións do proxecto de investigación.		

<b>Criterios de avaliación</b>	<b>Mínimos de consecución</b>	<b>IA</b>	<b>%</b>
CA1.7 - Cooperar dentro dun proxecto científico asumindo responsablemente unha función concreta, utilizando espazos virtuais cando sexa necesario, respectando a diversidade e a igualdade de xénero e favorecendo a inclusión.	Cooperar dentro dun proxecto científico asumindo responsablemente unha función concreta.		
CA1.8 - Valorar a contribución da ciencia á sociedade e o labor de persoas dedicadas a ela con independencia da súa etnia, sexo ou cultura, destacando e recoñecendo o papel das mulleres científicas e entendendo a investigación como un labor colectivo e interdisciplinar en constante evolución.	Valorar a contribución da ciencia á sociedade e o labor de persoas dedicadas a ela.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

<b>Contidos</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Estratexias para a elaboración do proxecto científico:</li> <li>- Formulación de preguntas, hipóteses e conxecturas científicas.</li> <li>- Estratexias de utilización de ferramentas dixitais para a procura de información, a colaboración e a comunicación de procesos, resultados ou ideas científicas: ferramentas dixitais e formatos de uso frecuente en ciencia (presentación, gráfica, vídeo, póster, informe...).</li> <li>- Recoñecemento e utilización de fontes fidedignas de información científica.</li> <li>- Métodos de observación e de toma de datos de fenómenos naturais.</li> <li>- Deseño de controis experimentais (positivos e negativos) e argumentación sobre a súa esencialidade para obter resultados obxectivos e fiables nun experimento.</li> <li>- A resposta a cuestións científicas mediante a experimentación e o traballo de campo: utilización dos instrumentos e espazos necesarios (laboratorio, aulas, contorna...) de forma adecuada.</li> <li>- Métodos de análise de resultados. Diferenciación entre correlación e causalidade.</li> <li>- Modelado como método de representación e comprensión de procesos ou elementos da natureza.</li> <li>- O labor científico e as persoas dedicadas á ciencia: contribución ás ciencias biolóxicas e xeolóxicas e importancia social. O papel da muller na ciencia.</li> </ul>

<b>UD</b>	<b>Título da UD</b>	<b>Duración</b>
2	A organización do corpo humano	7

<b>Criterios de avaliación</b>	<b>Mínimos de consecución</b>	<b>IA</b>	<b>%</b>

<b>Criterios de avaliación</b>	<b>Mínimos de consecución</b>	<b>IA</b>	<b>%</b>
CA3.1 - Analizar e comprender a información sobre procesos biolóxicos ou traballos científicos transmitíndoa de forma clara e utilizando a terminoloxía e o formato adecuados.	Analizar e comprender a información sobre procesos biolóxicos.	PE	100
CA3.2 - Recoñecer a célula como a unidade estrutural e funcional dos seres vivos a través do coñecemento dos postulados da teoría celular.	Recoñecer a célula como a unidade estrutural e funcional dos seres vivos.		
CA3.3 - Diferenciar as estruturas básicas dos diferentes tipos de células utilizando diferentes estratexias de observación e comparación e relacionándoas coas súas funcións.	Diferenciar as estruturas básicas dos diferentes tipos de células.		
CA3.4 - Describir os virus como formas acelulares causantes dalgunhas patoloxías nos humanos.	Descibir os virus como formas acelulares.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

<b>Contidos</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- A teoría celular. Recoñecemento da célula como unidade estrutural e funcional dos seres vivos:</li> <li>- Estrutura básica da célula. Tipos de células: procariotas e eucariotas (animais e vexetais).</li> <li>- Observación e comparación de tipos de células ao microscopio e outros medios (vídeos, fotografías...) mediante distintas estratexias e destrezas.</li> <li>- Formas acelulares.</li> </ul>

<b>UD</b>	<b>Título da UD</b>	<b>Duración</b>
3	Saúde e hábitos saudables	7

<b>Criterios de avaliación</b>	<b>Mínimos de consecución</b>	<b>IA</b>	<b>%</b>
CA5.1 - Resolver cuestións relacionadas con hábitos de vida saudables localizando, seleccionando e organizando información mediante a citación e o uso correctos de distintas fontes.	Resolver cuestións relacionadas con hábitos de vida saudables.	PE	100
CA5.4 - Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables como método de prevención de doenzas exemplificando con situacións próximas ao alumnado.	Reflexionar sobre a importancia da adquisición de hábitos e estilos de vida saudables.		
CA5.5 - Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física percibíndoos como hábitos saudables para o individuo e a sociedade.	Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA6.1 - Analizar conceptos e procesos relacionados coa saúde e coa enfermidade interpretando información en diferentes formatos (modelos, gráficos, táboas, diagramas, fórmulas, esquemas, símbolos, páxinas web), mantendo unha actitude crítica e obtendo conclusións fundamentadas.	Analizar conceptos e procesos relacionados coa saúde e coa enfermidade.		
CA6.2 - Recoñecer a información con base científica en relación coa saúde e coa enfermidade distinguíndoa de pseudociencias, boatos, teorías conspiradoras e crenzas infundadas... e mantendo unha actitude escéptica ante estes.	Recoñecer a información con base científica.		
CA6.3 - Comparar as enfermidades infecciosas e non infecciosas identificando as medidas de prevención e os tratamentos que existen ata o momento.	Comparar as enfermidades infecciosas e non infecciosas.		
CA6.4 - Analizar o funcionamento e as estruturas que comprende o sistema inmunitario recoñecendo o seu papel na prevención e superación das enfermidades infecciosas.	Analizar o funcionamento e as estruturas que comprende o sistema inmunitario.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Hábitos saudables con relación á alimentación. Características dunha dieta saudable e análise da súa importancia.</li> <li>- Sexo e sexualidade desde a perspectiva da igualdade entre os homes e as mulleres e o respecto á diversidade sexual. Importancia da educación sexual integral como parte dun desenvolvemento harmónico:</li> <li>- Infeccións de transmisión sexual (ITS).</li> <li>- Efectos prexudiciais das drogas legais e ilegais, tanto para os consumidores coma para quen está na súa contorna próxima.</li> <li>- Hábitos encamiñados á conservación da saúde física, mental e social (hixiene do sono, hábitos posturais, uso responsable das novas tecnoloxías, actividade física, autorregulación emocional, coidado e corresponsabilidade...).</li> <li>- Enfermidades infecciosas e non infecciosas:             <ul style="list-style-type: none"> <li>- Diferenciación en base á súa etioloxía.</li> <li>- Medidas de prevención e tratamento de enfermidades infecciosas.</li> <li>- O uso adecuado dos antibióticos.</li> <li>- Sistema inmunitario: análise dos diferentes tipos de barreiras e mecanismos de defensa que dificultan a entrada de patóxenos ao organismo.</li> <li>- Relación entre o sistema inmunitario e a prevención e superación fronte ás enfermidades infecciosas.</li> <li>- Importancia da vacinación na prevención de enfermidades e na mellora da calidade da vida humana.</li> <li>- Importancia dos transplantes e da doazón de órganos.</li> </ul> </li> </ul>



UD	Título da UD	Duración
4	Alimentos e nutrientes	6

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.4 - Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición para o bo funcionamento do organismo recoñecendo as diferenzas entre alimentación e nutrición e diferenciando os nutrientes e as súas funcións básicas.	Reflexionar sobre a importancia da alimentación e da nutrición diferenciando os nutrientes e as súas funcións básicas.	PE	100
CA5.5 - Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física percibíndoos como hábitos saudables para o individuo e a sociedade.	Analizar a importancia dunha boa alimentación e actividade física		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Función de nutrición: aparellos dixestivo, respiratorio, circulatorio e excretor.</li> <li>- Importancia da nutrición e relación entre a anatomía e a fisioloxía básica dos aparellos que participan nela.</li> <li>- Hábitos saudables con relación á alimentación. Características dunha dieta saudable e análise da súa importancia.</li> </ul>

UD	Título da UD	Duración
5	A función da nutrición	12

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.1 - Resolver problemas ou explicar procesos biolóxicos utilizando coñecementos, datos e información achegados, o razoamento lóxico, o pensamento computacional ou recursos dixitais.	Resolver problemas ou explicar procesos biolóxicos	PE	100
CA4.2 - Analizar criticamente a solución a un problema sobre fenómenos biolóxicos e xeolóxicos.	Analizar criticamente a solución a un problema sobre fenómenos biolóxicos		
CA4.3 - Identificar os aparellos e sistemas que participan na función de nutrición.	Identificar os aparellos e sistemas que participan na función de nutrición.		
CA4.5 - Explicar os procesos fundamentais da nutrición relacionándoos coas estruturas dos aparellos e dos sistemas que interveñen nela.	Explicar os procesos fundamentais da nutrición.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Función de nutrición: aparellos dixestivo, respiratorio, circulatorio e excretor.</li> </ul>

<b>Contidos</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Importancia da nutrición e relación entre a anatomía e a fisioloxía básica dos aparellos que participan nela.</li> <li>- Cuestións e problemas prácticos relacionados con coñecementos de fisioloxía e anatomía dos principais sistemas e aparellos do organismo implicados nas funcións de nutrición, relación e reprodución.</li> </ul>

<b>UD</b>	<b>Título da UD</b>	<b>Duración</b>
6	A función da relación	10

<b>Criterios de avaliación</b>	<b>Mínimos de consecución</b>	<b>IA</b>	<b>%</b>
CA4.1 - Resolver problemas ou explicar procesos biolóxicos utilizando coñecementos, datos e información achegados, o razoamento lóxico, o pensamento computacional ou recursos dixitais.	Resolver problemas ou explicar procesos biolóxicos.	PE	100
CA4.2 - Analizar criticamente a solución a un problema sobre fenómenos biolóxicos e xeolóxicos.	Analizar criticamente a solución a un problema sobre fenómenos biolóxicos.		
CA4.6 - Recoñecer os órganos, aparatos e sistemas que interveñen na función de relación establecendo as diferenzas e as funcións de cada un e describindo os principais procesos, órganos e estruturas implicadas.	Recoñecer os órganos, aparatos e sistemas que interveñen na función de relación.		
CA4.7 - Comprender a relación funcional entre o sistema nervioso e o sistema endócrino.	Identificar a relación funcional entre o sistema nervioso e o sistema endócrino		
CA5.7 - Recoñecer as drogas (incluídas as de curso legal) considerándoas como causa de prexuízos non só para as persoas que as consomen, senón tamén para as que están na súa contorna próxima.	Identificar as características das drogas		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

<b>Contidos</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Función de nutrición: aparellos dixestivo, respiratorio, circulatorio e excretor.</li> <li>- Función de relación: receptores sensoriais, centros de coordinación e órganos efectores.</li> <li>- Análise e visión xeral da función de relación.</li> <li>- Cuestións e problemas prácticos relacionados con coñecementos de fisioloxía e anatomía dos principais sistemas e aparellos do organismo implicados nas funcións de nutrición, relación e reprodución.</li> <li>- Efectos prexudiciais das drogas legais e ilegais, tanto para os consumidores coma para quen está na súa contorna próxima.</li> </ul>

<b>UD</b>	<b>Título da UD</b>	<b>Duración</b>
7	A función da reprodución	8

<b>Criterios de avaliación</b>	<b>Mínimos de consecución</b>	<b>IA</b>	<b>%</b>
CA4.8 - Recoñecer os procesos da reprodución humana identificando as estruturas do aparello reprodutor e endócrino implicadas.	Identificar as estruturas do aparello reprodutor e endócrino implicadas.	PE	100
CA4.9 - Reflexionar sobre a reprodución e a sexualidade valorando a súa propia sexualidade e a das persoas da súa contorna.	Identificar as diferencias entre a reprodución e a sexualidade		
CA5.2 - Recoñecer a información con base científica sobre cuestións relacionadas coa saúde humana distinguíndoa de pseudociencias, boatos, teorías conspiradoras e crenzas infundadas... e mantendo unha actitude escéptica ante estes.	Recoñecer a información con base científica.		
CA5.3 - Analizar criticamente a solución a un problema relacionado coa alimentación saudable, coas drogas e coa sexualidade.	Analizar a solución a un problema relacionado coa alimentación saudable, coas drogas e coa sexualidade.		
CA5.6 - Recoñecer o sexo e a sexualidade desde a perspectiva da igualdade entre homes e mulleres e respectando a diversidade sexual.	Recoñecer o sexo e a sexualidade desde a perspectiva da igualdade entre homes e mulleres e respectando a diversidade sexual.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

<b>Contidos</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Función de nutrición: aparellos dixestivo, respiratorio, circulatorio e excretor.</li> <li>- Función de reprodución: aparello reprodutor e sistema endócrino.</li> <li>- Relación entre a anatomía e a fisioloxía básicas do aparello reprodutor.</li> <li>- Reprodución e sexualidade.</li> <li>- Cuestións e problemas prácticos relacionados con coñecementos de fisioloxía e anatomía dos principais sistemas e aparellos do organismo implicados nas funcións de nutrición, relación e reprodución.</li> <li>- Sexo e sexualidade desde a perspectiva da igualdade entre os homes e as mulleres e o respecto á diversidade sexual. Importancia da educación sexual integral como parte dun desenvolvemento harmónico:</li> <li>- Métodos de anticoncepción e prácticas sexuais responsables. A asertividade e o autocoidado.</li> <li>- As relacións afectivo-sexuais: ideas preconcebidas e estereotipos sexuais.</li> </ul>

<b>UD</b>	<b>Título da UD</b>	<b>Duración</b>
8	Os riscos xeolóxicos internos	8

<b>Criterios de avaliación</b>	<b>Mínimos de consecución</b>	<b>IA</b>	<b>%</b>
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

<b>Criterios de avaliación</b>	<b>Mínimos de consecución</b>	<b>IA</b>	<b>%</b>
CA2.1 - Clasificar os riscos empregando como criterio as causas naturais que os producen.	Clasificar os riscos xeolóxicos.	PE	100
CA2.2 - Analizar os riscos naturais a través dos factores de risco valorando a importancia das medidas de predición e prevención.	Analizar os riscos naturais.		
CA2.3 - Explicar a orixe e a distribución da actividade sísmica e volcánica na Terra e os tipos de erupcións volcánicas, integrándoas coa teoría da tectónica de placas.	Explicar a orixe e a distribución da actividade sísmica e volcánica na Terra.		
CA2.4 - Valorar a importancia da análise do risco sísmico e volcánico e as medidas de predición e prevención para minimizar os seus efectos, buscando e aportando exemplos.	Valorar a importancia da análise do risco sísmico e volcánico.		
CA2.5 - Localizar as áreas con risco sísmico en Galicia seleccionando información mediante o uso correcto de diferentes fontes.	Localizar as áreas con risco sísmico en Galicia.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

<b>Contidos</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- Riscos naturais:</li> <li>- Definición e clasificación.</li> <li>- Análise e planificación.</li> <li>- Actividade sísmica e volcánica na Terra en relación coa teoría da tectónica de placas:</li> <li>- Orixe e distribución global dos terremotos e do vulcanismo na Terra.</li> <li>- Tipos de erupcións volcánicas.</li> <li>- Análise do risco sísmico e volcánico. Medidas de predición e prevención. O risco sísmico en Galicia.</li> </ul>

#### 4.1. Concrecións metodolóxicas

As propostas pedagóxicas elaboraranse tendo en conta a atención á diversidade e os diferentes ritmos de aprendizaxe, favorecendo a capacidade de aprender por si mesmos e promovendo a aprendizaxe en equipo. A metodoloxía didáctica será activa e participativa, favorecendo o traballo individual do alumnado e o traballo cooperativo.

Así mesmo, traballaranse os valores transversais fomentando especialmente a comprensión lectora e a integración e o uso das tecnoloxías da información e da comunicación na aula.

##### \* PRINCIPIOS METODOLÓXICOS

No proceso de ensinanza e aprendizaxe han de asegurarse distintos tipos de aprendizaxe:

1º: Aprendizaxe significativa. Partindo dos coñecementos previos, os alumnos e alumnas han de ser capaces de aprender a aprender, para poder establecer relacións entre a materia e a súa propia realidade.

2º: Aprendizaxe funcional. Os novos contidos deberán ser empregados polos alumnos/as cando así estes o precisen. Para iso débese facer unha memorización comprensiva e razoada.

3º: Aprendizaxe cooperativa. Traballar a materia en grupo, no laboratorio, no desenvolvemento de proxectos de investigación ou mediante debates, aumentará o interese pola mesma.

4º: Aprendizaxe mediante o emprego das TICs. Coa utilización de Internet, de vídeos divulgativos e do encerado

dixital, que será utilizado como apoio constante ás explicacións

#### \* TIPOS DE ACTIVIDADES E PROXECTOS

A metodoloxía didáctica adaptarase ás características de cada alumno/a, favorecendo a súa capacidade para aprender por si mesmo/a e para traballar en equipo, iniciándoo no coñecemento da realidade de acordo cos principios básicos do método científico. Ademais terase en conta:

- Incorporación da dimensión práctica ás áreas.
- Fomentar o traballo en equipo.
- Fomentar a capacidade de autonomía do alumnado e desenvolver a capacidade de aprender a aprender.

#### \* DESENVOLVEMENTO DAS UNIDADES

O fío condutor que se seguirá á hora de desenvolver as distintas unidades didácticas será o seguinte:

- a) Introducción á unidade didáctica.
- b) Análise dos coñecementos previos dos alumnado.
- c) Exposición de contidos e desenvolvemento da unidade.
- d) Resumo e síntese dos contidos da unidade.

#### \* TIPOS DE AGRUPAMENTOS

As diversas formas de agrupamento que se utilizarán, divídense en tres tipos:

- Gran grupo.
- Equipos de traballo cooperativo.
- Traballo individual.

#### \* CONTRIBUCIÓN A PLANS E PROXECTOS

Preténdese realizar unha adecuada contribución ao Plan Lector do Centro, coa proposta de lectura voluntaria de distintos libros relacionados coa materia, así como coa lecturas de artigos xornalísticos e textos do libro do alumno/a.

Así mesmo, contribuírase ao Plan TICs coa proxección de vídeos, traballos na aula de informática, clases expositivas empregando presentacións dixitais, avaliacións interactivas e kahoots.

A materia tamén deberá contribuír a outros plans incluídos no Proxecto Educativo do centro como o Plan de Actividades do Departamento de Orientación, o Plan de Acción Titorial, o Plan de Atención á Diversidade ou o Proxecto Lingüístico de Centro, tendo presente en todo momento a Programación Xeral Anual que se redactou a inicio de curso.

En conclusión, propónse unha metodoloxía activa e participativa, na que se utilizará unha diversa tipoloxía de actividades (de introdución-motivación, de coñecementos previos, de desenvolvemento [de consolidación, funcionais ou de extrapolación, de investigación], de reforzo, de recuperación, de ampliación/afondamento, globais ou finais). O enfoque metodolóxico axustarase aos seguintes parámetros:

1. Diseñaranse actividades de aprendizaxe integradas que permitan aos alumnos avanzar cara aos resultados de aprendizaxe de máis dunha competencia ao mesmo tempo
2. Nas actividades de investigación, aquelas nas que o alumno participa na construción do coñecemento mediante a busca de información e a inferencia, ou tamén aquelas nas que utiliza o coñecemento para resolver unha situación ou un problema proposto, clasificaranse as actividades polo seu grao de dificultade (sinxelo-medio-difícil), para poder así dar mellor resposta á diversidade.
3. A acción docente promoverá que os alumnos sexan capaces de aplicar as aprendizaxes nunha diversidade de contextos.
4. Fomentarase a reflexión e investigación, así como a realización de tarefas que supoñan un reto e desafío intelectual para os alumnos.
5. Poderanse diseñar tarefas e proxectos que supoñan o uso significativo da lectura, escritura, TIC e a expresión oral mediante debates ou presentacións orais.
6. A actividade da clase favorecerá o traballo individual, o traballo en equipo e o traballo cooperativo.
7. Procurarase organizar os contidos arredor de núcleos temáticos próximos e significativos.
8. Procurarase seleccionar materiais e recursos didácticos diversos, variados, interactivos e accesibles, tanto no que se refire ao contido como ao soporte.

## 4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Libro de texto: Bioloxía e Xeoloxía 3 ESO. Obradoiro Santillana.
Fichas de actividades de consolidación Uso de actividades do libro de texto e elaboradas polo profesor./a
Fichas de actividades de reforzo Elaboradas tendo en conta os contidos básicos.
Fichas de actividades de ampliación. Elaboradas en función do nivel do alumnado
Caderno do alumno/a.Será revisado periódicamente
Portfolio do alumnado onde o alumno gardará trimestralmente documentos empregados
Dotación da aula (encerado dixital, tradicional, pupitres...) A aula consta de encerado dixital, ordenador, encerado branco, dúas mesas para o profesor,pupitres (26), dúas estanterías, corcho, papeleira.
Laboratorio (instrumentación e materiais propios) laboratorio de ciencias, dotado do instrumental e materiais presentes de xeito habitual nun laboratorio escolar. Este ano adquirimos novo material para substituír material danado.

O espazo habitual no que se desenvolverán as clases consiste nunha aula convenientemente equipada cun encerado dixital e outro tradicional, dispoñendo o alumnado de pupitres individuais, o que facilitará os necesarios cambios na súa distribución para o traballo en parellas ou grupal.

O espazo empregado para as clases prácticas será o laboratorio de ciencias, dotado do instrumental e materiais presentes de xeito habitual nun laboratorio escolar.

No que se refire ás ferramentas que centrarán o traballo do alumnado na aula, as principais serán o libro de texto recomendado polo Departamento de Bioloxía e Xeoloxía: Bioloxía e Xeoloxía 3 ESO. Obradoiro Santillana.e o caderno, onde realizará tanto actividades do libro como fichas de traballo elaboradas polo profesorado. O caderno representa un recurso indispensable que será solicitado periodicamente para a súa avaliación.

No portfolio o alumnado gardará e clasificará trimestralmente non só todos aqueles documentos impresos que lle sexan entregados ao longo do curso, senón tamén os xerados por eles mesmos. Entre os recursos impresos mencionados destacan as fichas de comprensión lectora, os guións de prácticas, as fichas de actividades de consolidación e as actividades de reforzo e de ampliación específicas para cada alumno.

Ademais o alumnado consultará a información para actividades e traballos:

DVD.

Consulta de páxinas de internet.

Libros, xornais e revistas.

## 5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Ao inicio de curso, nas primeiras sesións, realizarase unha proba inicial baseada en competencias e contidos básicos. O seu obxectivo é facilitar información sobre distintos aspectos do alumnado, tales como o seu coñecemento das destrezas da materia así como posibles dificultades de aprendizaxe ou capacidades por riba da media do grupo. Dita información servirá para programar as adaptacións precisas, así como as actividades de reforzo e ampliación no caso de ser necesarias.

Os resultados de dita proba daranse a coñecer durante unha reunión establecida polo centro ao inicio do curso e na que se atopará a totalidade da xunta avaliadora. En función dos resultados obtidos, e sempre coa intervención do

Departamento de Orientación levaranse a cabo as medidas de atención pertinentes.

Avaliación inicial: setembro-outubro e ó longo do primeiro trimestre.

Proba: escrita.

Tipo de proba: preguntas de resposta curta.

Contido da proba: contidos básicos.

Mecanismo para informar ás familias: informe ao titor/a.

Consecuencias dos resultados da proba:

¿ Resultado positivo: ningunha medida.

¿ Resultado dubidoso: continuar coa observación ó longo do trimestre e informar ó titor/a.

¿ Resultado negativo: elevar proposta á Xunta de Avaliación Inicial e Departamento de Orientación que valorará a medida a tomar.

## 5.2. Criterios de cualificación e recuperación

### Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	Total
<b>Peso UD/ Tipo Ins.</b>	<b>20</b>	<b>12</b>	<b>12</b>	<b>8</b>	<b>14</b>	<b>14</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	<b>100</b>
<b>Proba escrita</b>	0	100	100	100	100	100	100	100	<b>80</b>
<b>Táboa de indicadores</b>	100	0	0	0	0	0	0	0	<b>20</b>

### Criterios de cualificación:

Segundo a normativa, a cualificación de competencias deben indicarse en termos cualitativos como «Insuficiente (IN)», para as cualificacións negativas; «Suficiente (SU)», «Ben (BI)», «Notable (NT)», ou «Sobresaliente (SB)» para as cualificacións positivas

A valoración global do proceso de aprendizaxe de cada alumno para a materia realízase ao final de curso, porque é cando podemos recoñecer a evolución e mellora no desenvolvemento das diferentes competencias.

Os instrumentos para medir a adquisición das competencias serán: as probas obxectivas (non necesariamente reducida a un ou dous exames por avaliación; poderán ser tarefas, seleccionadas pola profesora, que permitan avaliar os criterios específicos), as escalas de avaliación ou as rúbricas.

No transcurso do curso realizaremos dúas probas escritas por avaliación. En cada unha das tres avaliacións, realizarase unha media aritmética das notas das probas escritas. Esta media, representará o 80% da nota da avaliación. O 20% corresponderá ao caderno de clase, traballos e proxectos.

A nota da avaliación final será calculada como a media aritmética das notas das tres avaliacións parciais.

No presente curso, os membros do departamento de bioloxía e xeoloxía, acordamos necesario establecer criterios de cualificación diferenciados en función da modalidade de ensino que levemos a cabo ao longo do curso.

Neste sentido, prevemos as seguintes modalidades de ensino:

Presencial: No caso de que o curso se poida desenvolver con certa normalidade, as porcentaxes para a cualificación de cada avaliación son as seguintes:

o 80% probas escritas.

o 10% traballo individual / en grupo.

o 10% caderno de clase.

o Redondeo á alza. Observación directa.

Semipresencial: Naqueles casos nos que parte do alumnado quede na casa (de forma rotativa), os criterios de cualificación aplicados serían os mesmos da modalidade presencial, posto que, consideramos que, a realización das probas escritas segue a ser obxectiva e, en todo caso, afectaría solo á metodoloxía levada a cabo na aula (descrita no apartado correspondente).

No caso do alumnado con NEAE, a avaliación centrarase nos contidos mínimos e poderanse flexibilizar os criterios de cualificación da materia.

Igualmente, a puntuación outorgada a cada pregunta que compoña a proba de avaliación poderá ser diferente que a sinalada na ordinaria.

### **Criterios de recuperación:**

Cando un alumno/a non supere unha avaliación, realizaráselle unha proba escrita baseada nos criterios mínimos de aceptación das unidades asociadas a esa avaliación. A avaliación será superada cando a súa nota sexa igual ou superior a 5.

O alumnado que teña unha avaliación negativa nalgún trimestre, poderá superar a materia suspensa da avaliación anterior, obtendo como mínimo a cualificación de 5 puntos, nunha proba escrita baseada nos criterios mínimos. A proba realizarase a comezos dos seguintes trimestres, no caso da primeira e segunda avaliación e a finais do terceiro trimestre en caso da terceira avaliación.

A nota final do curso corresponderá, unha vez aprobadas tódalas avaliacións, a nota media das avaliacións realizadas.

Cando un alumno/a teña dúas ou tres avaliacións suspensas, terá a oportunidade de facer unha proba extraordinaria baseada criterios mínimos de aceptación das unidades correspondentes. A avaliación será superada cando a súa nota sexa igual ou superior a 5.

### **5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes**

No caso de que no grupo haxa un alumno/a coa materia de Bioloxía e Xeoloxía de 1ºESO pendente, realizarase un seguimento individualizado do mesmo/a a fin de considerar a necesidade de establecer o preceptivo reforzo educativo dirixido a garantir que no seu caso o proceso de ensino non se vexa afectado por este feito.

O alumnado será informado dos contidos que se lles van a esixir, así como as datas nas que se celebrarán as probas escritas que organizará o Centro, así mesmo, orientaráselles sobre a maneira de preparar a materia mediante exercicios para o que se lles propondrá a realización dun boletín de actividades de reforzo dos contidos a avaliar. Será indispensable a realización das actividades de reforzo para a realización das probas propostas polo departamento. Asemade a realización do traballo individualizado poderá valorarse ata un 20% na cualificación final

A proba constará de diferentes tipos de cuestións de resposta curta. Para aprobar hai que acadar un 5. A nota será a parte enteira da puntuación acadada.

Os/as alumnos/as con materias pendentes realizarán dúas probas escritas:

A primeira, en xaneiro, na que entrará a primeira parte da materia

A segunda, en abril, na que entrará a segunda metade da materia.

Para aprobar, o alumnado deberá superar as dúas probas escritas.

Se non aprobaran por parciais o alumnado fará unha proba na que entrará a parte suspensa en maio.

O profesorado do Departamento estará a disposición do alumando durante os recreos destinados á atención de alumnos/as para orientalos e resolver calquera tipo de dúbida.

Os alumnos que suspendan terán a posibilidade de facer unha proba extraordinaria de toda a materia en xuño.

A principio de curso, en canto se coñezan as datas das probas, a Xefa de Departamento entregará unha circular informativa (anexo II) a cada alumno/a con materias pendentes do Departamento de Bioloxía e Xeoloxía. Nesta circular, darase conta das datas das probas, a materia da que se examinará en cada unha e a atención ao alumnado por parte do profesorado do Departamento.

Esta información farase pública na páxina web do Centro.

Para ter constancia de que a información chegou aos pais, na parte inferior da mesma os pais asinarán a circular e o alumando entregaraa no Departamento.



## 6. Medidas de atención á diversidade

Para os alumnos con Necesidades Específicas de Apoio Educativo serán deseñadas de xeito específico actividades en cada unha das unidades didácticas (enunciados curtos, unir, completar, ordenar, sinalar...), así como probas escritas adaptadas ás súas características específicas. Estas probas, se ben presentarán os mesmos contidos en concordancia cos criterios de avaliación, estarán formuladas de xeito máis directo e compostas por cuestións análogas ás anteriormente comentadas. Todo isto sen prexuízo de que a medida que avance o curso poida detectarse a necesidade deste tipo de actividades individualizadas noutros alumnos/as establecéndose, de ser o caso, os necesarios reforzos educativos.

Por outra banda, tamén están previstas actividades de ampliación para aquel alumnado que presente un maior ritmo de aprendizaxe. Tratarase de actividades motivadoras, que en todo caso vaian máis aló dos xa afianzados mínimos da materia e que supoñan un maior desafío na busca de información, así como a interrelación dos diferentes contidos.

A Educación Secundaria Obrigatoria organízase de acordo cos principios de educación común e de atención á diversidade das/os alumnas/os. Por iso, a atención á diversidade debe converterse nun aspecto esencial da práctica docente diaria. No noso caso, a atención á diversidade contémpase en tres niveis ou planos: na programación, na metodoloxía e nos materiais.

### 4.1 ATENCIÓN Á DIVERSIDADE NA PROGRAMACIÓN.

A atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo tomará como referente inmediato o plan de atención á diversidade de centro e os protocolos regulados pola Consellería de Cultura, Educación e Universidade dispoñibles para todos os membros da comunidade educativa no seguinte enlace <https://www.edu.xunta.gal/portal/diversidadeorientacion/1764>

Neste momento, o centro educativo ten activos os seguintes protocolos, a saber:

- Protocolo do tratamento educativo do alumnado con Trastorno do espectro autista.
- Protocolo para a intervención educativa da dislexia e outras dificultades de aprendizaxe.
- Protocolo de atención educativa ao alumnado de altas capacidades.
- Protocolo de consenso sobre TDAH na infancia e na adolescencia no ámbito educativo e sanitario.

A concreción de ditos protocolos farase na Comisión de Coordinación pedagóxica e contará co apoio e o asesoramento do departamento de orientación.

Ademais dos casos recollidos nos protocolos debemos contemplar os seguintes casos:

- As necesidades do alumnado de altas capacidades intelectuais serán atendidas polo profesor correspondente dentro do grupo ordinario con actividades de ampliación de contidos ou estimulación que cubran as necesidades deste alumnado, de forma personalizada.
- Alumnado de incorporación tardía será atendido de forma personalizada e coordinada co Departamento de Orientación.

- Plan específico para o alumnado repetidor: a LOMLOE sinala o seguinte: A permanencia no mesmo curso planificarase de maneira que as condicións curriculares se adapten ás necesidades do alumnado e estean orientadas á superación das dificultades detectadas. Estas condición recolleranse nun plan específico personalizado con cantas medidas se consideren adecuadas para este alumnado. As medidas a ter en conta son: a proba de avaliación inicial, recollida de información do titor e do departamento de orientación, o control diario de actitude e traballo, a revisión do caderno periodicamente, a disposición do profesorado do departamento para resolver dúbidas individualmente.

No caso do alumnado con NEAE e que permanece un ano máis no curso, aplicaranse os protocolos educativos de intervención e as adaptacións dos procedementos e instrumentos de avaliación que se describen no apartado 4.2, 4.3 e 4.4 da programación

A programación debe ter en conta os contidos nos que os alumnos conseguen rendementos moi diferentes. Aínda que a práctica e a resolución de problemas pode desempeñar un papel importante no traballo que se realice, o tipo de actividade concreta e os métodos que se utilicen deben adaptarse segundo o grupo de alumnas/os. Da mesma maneira, o grao de complexidade ou de profundidade que se alcance non pode ser sempre o mesmo. Por iso se aconsella organizar as actividades en dúas, de reforzo e de ampliación, de maneira que poidan traballar sobre o mesmo contido alumnos de distintas necesidades.

Tamén teremos en conta que non todos os alumnos progresan á mesma velocidade, nin coa mesma profundidade. Por iso, a programación debe asegurar un nivel mínimo para todos os alumnos ao final da etapa, dando oportunidades para que se recuperen os contidos que quedaron sen consolidar no seu momento, e de afondar naqueles que máis interesen a/ao alumna/o.

## 4.2. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE NA METODOLOXÍA.

Dende o punto de vista metodolóxico, a atención á diversidade implica que o profesor:

- Detecte ao alumnado con dificultades mediante probas de avaliación inicial e as distintas probas que se realicen ao longo da primeira avaliación. Toda a información recollida será presentada na sesión de avaliación do alumnado.
- Os mecanismos de reforzo, poñeranse en práctica cando se detecten dificultades de aprendizaxe e poderán ser tanto medidas organizativas como curriculares.
- Sitúe estratexicamente ao alumnado na aula.
- Identifique os coñecementos previos, para proporcionar axuda cando se observe unha lagoa anterior.
- Utilice distintos medios de presentación e representación dos contidos e das actividades de aprendizaxe.
- Procure que os contidos novos estean vinculados cos anteriores, e sexan os adecuados ao nivel cognitivo.
- Intente que a comprensión de cada contido sexa suficiente para que o alumno poida facer unha mínima aplicación deste, e poida enlazar con outros contidos similares.
- Manteranse entrevistas co/a titor/a previas a proposta de medidas de reforzo. Estas medidas poderán levarse á práctica tanto na aula como fóra dela se fose preciso.
- Nalgúns casos será necesario que o alumnado manteña entrevistas coa Xefa do Departamento de Orientación.
- Nalgúns casos e baixo a supervisión do Departamento de Orientación deberanse realizar ACI para algunhas/algúns alumnas/os concretos.

Se todas estas previsións non fosen suficientes, acudiremos ao Equipo de Orientación do centro para poder dar resposta o antes posible ás necesidades específicas do alumnado.

## 4.3. ADAPTACIÓNS DOS INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Atendendo ao disposto no Art.7 do DECRETO 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, estableceranse aquelas medidas que garantan que as condicións de realización das avaliacións se adapten ás necesidades do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo. Así pois, nos casos que o profesorado o estime oportuno e, en todo caso, no alumnado derivado polo departamento de orientación con NEAE, aplicaranse as medidas de adaptación recollidas no protocolo educativos de intervención.

A relación de alumnado obxecto de aplicación de dita medida será facilitada polo departamento de orientación logo da Xunta de Avaliación Inicial.

### ADAPTACIÓNS ÁS PROBAS ESCRITAS

No momento de deseñar o exame terase en conta que as necesidades deste alumnado precisan tres tipos de modificacións: estrutura e formato, tempo de duración do exame e contido.

O profesorado marcará o exame ou proba atendendo ao calendario de exames de aula e seguindo as directrices da CCP. Prestará especial atención a que alumnado NEAE apunte a data e teña claro os contidos obxecto de avaliación.

#### FORMATO (dependendo do caso)

- Lectura do exame en voz alta.
- Asegurarse que entende o enunciado.
- Preguntas separadas e organizadas por bloques, seguindo a secuencia de como foron traballadas na aula.
- Ir dándolle as preguntas progresivamente e recoller as anteriores.
- Inxerir elementos gráficos (imaxe, esquema) de apoio.
- Supervisión mentres se realiza a proba.
- Reducir o número de preguntas por folla de exame.
- Marcar de negriña ou con cor as palabras clave do enunciado.
- Complementar os exames escritos de forma oral cando se observe que están incompletos.
- Antes de entregar o exame hai que recordarlle que o revise.
- Cando entregue a proba, o profesor ou profesora debe comprobar si quedaron respostas en branco e verificar si é porque o alumno/a non as sabe ou porque non se dou conta de contestalas.
- Modificar o formato da pregunta: tipo test, algunha parte oral, pregunta curta.

Como alternativas ás probas escritas, o departamento didáctico contempla a observación diaria no anexo I

#### TEMPO

- Flexibilizar os tempos.
- Axudarlle a controlar o tempo, recordarlle de cando en vez o tempo que queda, de maneira que lle axude a planificarse.
- Deixar máis tempo para a realización das probas escritas, non descartar dividilas en dúas sesións.

#### CONTIDO (reforzo educativo)

- Redúcense os apartados procedimentais, é dicir, hai unha menor cantidade de exercicios.
- Os procedementos poden ter un exemplo de como realizar o exercicio.
- Diversificar o tipo de preguntas.
- Preguntas comodín: ¿escribe cousas que saibas do tema¿.
- As preguntas abertas veñen pautadas no enunciado ou a través dun guión previo.

Cando se adaptan as probas a nivel de contido, a cualificación obtida polo alumnado constará coa mención de reforzo educativo.

Estas adaptación deben considerarse necesariamente no caso do alumnado que é obxecto de reforzo educativo.

### 7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Comprensión da lectura	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.2 - Expresión oral e escrita	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.3 - Comunicación audiovisual	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.4 - Competencia dixital	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.5 - Emprendemento social e empresarial	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Fomento do espírito crítico e científico	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.7 - Educación emocional e en valores	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.8 - Igualdade de xénero	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.9 - Creatividade	X	X	X	X	X	X	X	X

#### Observacións:

Promoveremos en particular:

- Comprensión lectora. En todo o temario. Nesta materia fomentárase a lectura comprensiva.
- Expresión oral e escrita. En todo o temario. Nesta materia fomentárase a creación de textos coherentes e o uso, con propiedade, da terminoloxía científica tanto oral como escrita.
- Comunicación audiovisual. En todo o temario. Nesta materia fomentárase o manexo dos dispositivos e a solucionar posibles problemas comúns no manexo destes.
- Tratamento das tecnoloxías da información e comunicación. En todo o temario. Nesta materia fomentárase o manexo e uso racional destas ferramentas, a busca de información e elaboración de traballos propostos.
- Educación cívica e constitucional. En todo o temario. Nesta materia fomentárase a resolución pacífica de conflitos a nivel persoal, familiar e social, os valores da liberdade, xustiza, igualdade, paz, democracia, respecto aos dereitos humanos e respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade e a pluralidade.
- Emprendemento. En todo o temario. Nesta materia fomentárase a autonomía persoal, responsabilidade, esforzo individual, sentido crítico, vida saudable e coidado persoal e medio ambiente, o respecto polos seres vivos e o uso racional dos recursos.

## 7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
xornada de educación sexual	Xornada completa do día 29 de novembro de 2022	X		

### Observacións:

Neste sentido, para o presente curso prevemos a realización das seguintes actividades complementarias: Participación nos Contratos Programa nos que participa o centro: Club de Ciencia, no CPI innova e Biblioteca. Celebración de efemérides: Día da auga, Día da Terra, Día internacional do medio ambiente, etc. Visitas a museos interactivos. Organizaremos a segunda edición do safari fotográfico. Xornada de educación sexual. Obradoiros e conferencias no propio centro sobre distintos aspectos tratados nas materias do departamento. Temos intención de organizar saídas no día, para os cursos que impartimos: visitas a un parque natural, ruta xeolóxica, así como participar nas saídas doutros departamentos.

## 8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Adecuación á temporalización das unidades didácticas
Metodoloxía empregada
Participación activa de todo o alumnado
Utilización de distintas estratexias metodolóxicas en función das unidades didácticas
Combinación do traballo individual co traballo cooperativo

Medidas de atención á diversidade
Adecuación do nivel de dificultade ás necesidades do alumnado
Toma de medidas de atención á diversidade para atender ao alumnado con NEAE no deseño das actividades
Toma de medidas de atención á diversidade para atender ao alumnado con NEAE na elaboración de probas escritas
Eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación
Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
Apoio e implicación por parte das familias no traballo do alumnado
Outros
Utilización dos distintos instrumentos de avaliación

### Descrición:

Estes indicadores de logro pretenden avaliar aspectos como a adecuación da proposta educativa ás características do grupo, a idoneidade das metodoloxías empregadas en cada momento, o grao de participación de alumnado e familias no proceso de ensino ou a adecuada resposta ás necesidades específicas do alumnado.

## 8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A principal referencia da que se disporá para este procedemento de seguimento e autoavaliación será a temporalización definida ao inicio do curso, debéndose analizar de xeito periódico se o programado se corresponde coas necesidades do alumnado, de modo que o desenvolvemento das unidades didácticas siga o calendario previsto. O documento elaborado para levar dito seguimento constituirase como un caderno de traballo na aula. Neste caderno do profesor, reflectirase o desenvolvemento efectivo das sesións, facendo fincapé no aproveitamento destas e dos recursos dispoñibles.

Para a revisión e avaliación da programación didáctica empregarase a seguinte táboa que recolle os aspectos máis relevantes da programación. O seguimento farase a final de curso para facer as modificacións oportunas no seguinte curso:

1. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e a temporalización previstas.
2. Grao de consecución dos contidos básicos
3. Adecuación dos instrumentos de avaliación.
4. Adecuación da secuencia de traballo na aula.
5. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.
6. Adecuación do libro de texto.
7. Adecuación da proba de avaliación inicial.
8. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua: probas, traballos, etc.
9. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dunha avaliación.
10. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.
11. Adecuación dos exames.
12. Adecuación dos programas de apoio e recuperación.
13. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.
14. Desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares.
15. Información ás familias de criterios de avaliación, instrumentos de avaliación e promoción.
16. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.
17. Contribución desde a materia a lectura.
18. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.

## 9. Outros apartados